

HRVATSKI

glasnik

Godina XV., broj 13.

31. ožujka 2005.

cijena 80 Ft

**Detalj tkanja *curske pregače*, Vrlika,
Dalmatinska zagora**

IZ SADRŽAJA:

Borba za zgradu i jezik
str. 3.

U spomen
Dr. Marin Mandić
str. 4.

Šopronska hrvatska
prošlost u knjiga
str. 5.

U počast
Fausta Vrančića
str. 6.

Anka Bunjevac
u Amsterdamu
str. 8.

Koljnofski slavuji
u bečkom ansamblu
str. 9.

Nova premijera
Hrvatskoga kazališta
str. 10.

Korizmena trodnevica
str. 11.

Izrada pisanica razvija
kreativnost
str. 12. – 13.

Šaranje jaja u HOŠIG-u
str. 14.

Dječja stranica
str. 15.

Hrvatski događaji u Kemlji

Najčešći koordinator hrvatskih priredaba u Kemlji prez sumlje je Hrvatska manjinska samouprava, na čelu s predsjednicom Marijom Nović-Štipković.

Ovom prilikom je ona sumirala prošljetošnje djelovanje ovoga tijela, a i informira naše štitelje o predviđeni programi u tekućem ljetu.

Lanjsko ljetu prvi veliki događaj je bio hrvatski bal, kade su naše kulturne grupe dale kratak program. Svako ljetu, februar je posvećen našemu pokojnomu farniku, pjesniku Gradišćanskih Hrvatov Mati Meršiću Miloradiću. Na njegov rođendan i na dan njegove smrti viker položimo vijenac va cimitri na grob. Va marciju prilikom Nacionalnoga praznika naš jačkarni zbor „Mate Meršić Miloradić“ je dobio plaketu „Za Kemlju“. Ovo seosko odličje je prvi put dodilila mjesna samouprava. Na majuški folklorni festival s

Franjo Nemet, ki danas živi u Beču, je u svojem rodnom selu znova pobrao seniorske tancoše

hrvatske strane su se našem pozivu odazvali tancoši i tamburaši iz Umoka. Svako ljetu naša samouprava otpelja školsku dicu na izlet da se bolje upoznaju naša hrvatska naselja. To su oni učenici ki se dobro uču hrvatski jezik, ki idu va jačkarni zbor, ki sudjeluju na hrvatski naticanji. U okviru te ekskurzije su posjetili Petrovo Selo, Gornji Četar, Kiseg, Hrvatski Židan. Va juli-ji je naš mladji zbor „Mali

Dunaj“ nastupio u Starom Gradu na festivalu „Trih granic“. Koncem ljeta su hrvatski aktivisti iz Kemlje gostovali u Pleternici. Naše prijateljstvo s tim hrvatskim naseljem dura jur 19 ljet. Va septemberi smo imali tradicionalni Hrvatski dan. Gosti su nam bili jačkarni zbor Tkanica iz Beča, Koljnofski tamburaši i jačkari ter Bizonjski svirači i njev kuruš. Naša Hrvatska manjinska samouprava je bila pozvana va Slovačku na Hrvatski dan u Čunovo. Mate Nović i Marija Štipković u budimpeštanskom XI. okrugu su predavali o kemljanski običaji, a pritom su predstavljena Novićeva drivna djela ter albumi, zbirke Marije Štipković ka je i kroničarka sela. Svetak Barbare je živ narodni običaj kod nas. Zi odraslimi idu po selu školska dica svako ljetu i u svakom stanu želju domaćim zdravlja i sriće. Božićni koncert smo imali i lani u mjesnoj crikvi, pri koj smo mogli čuti jačkare iz sela Halászija. Hrvatska manjinska samouprava na Božić daruje starim ljudem (iznad 80 ljet) male dare, dokle je načelnica sela Zsuzsanna Balsay i ovput iznenadila sve seoske grupe s božićnim poklonom od 30 jezero Ft i zahvalila je za cjeloljetošnje djelo. Hrvatska manjinska samouprava ovo ljetu je začela s hrvatskim balom, koji je bio 25. Goste smo imali iz Slovačke, Austrije, Staroga Grada ter Bizonje. Ovo ljetu, slično kot i u prethodni ljeta, naše kulturne grupe su dale kusić iz svojega bogatoga repertoara. Novost je bila, međjutim, nastup starih tancošev ki su ponovo skupastali pod peljanjem Franja Nemeta i pod imenom „Konoplje“. Ni prošli misec nismo zabili se spomenuti

našega velikana Matu Meršića Miloradića. U čuvarnici „Sunasće“ je bila maškarada, sva dica su se dobro čutila. Ljetos učenici 7. razreda organiziraju školski bal, to je tradicija jur od 1950. ljeta. Dohodak ide na

četverodnevni izlet školarov ki će na protulice posjetiti sjeverni dio Ugarske. Čuda djela imamo na svakom polju, a najvažnije nam je da se naš jezik ne zgubi!

- Tiho -

Zbor „Mate Meršić Miloradić“ je dobitnik lanjskoljetošnje plakete „Za Kemlju“

Javna tribina u Sumartonu

Sumartonski načelnik Lajoš Vlačić uvijek je smatrao važnim obavještanje žitelja o dostignućima i planovima njihova naselja, jer mjesna samouprava treba djelovati u skladu sa željama mještana, naravno i mogućnostima.

Zakon zapravo i obvezuje samouprave da održavaju javne tribine za mještane.

Sumartonska je samouprava odlučila učiniti to nakon toga što je izradila proračun za 2005. godinu, naime, zbog vrlo bitnih pitanja to je prihvatila samo uvjetno.

Načelnik je izvjestio nazočne o općemu stanju sela i o radu samouprave. U Sumartonu sada živi 950 osoba. Samouprava radi s osam vijećnika, među kojima ima dva donaćelnika, a u uredu radi tri djelatnika. Samouprava već od 1999. g. radi u zajedničkom bilježništvu sa serdahelskom samoupravom.

Izvješće o lanjskom radu bilo je opsežno, naime, u Sumartonu su priređene mnoge priredbe, a završena su i mnoga ulaganja. Tradicionalni

su se programi održavali i u 2004. g.: fašnik, natjecanje vinara, Međimurje u Sumartonu, Hrvatski dan na proštenje, Europski dan, tabor drvorezbara, glazbenika, berbena povorka Martinje itd.

Lani se samouprava uspješno natjecala na raznim natjecanjima, od čega je uspjela urediti teledom, koji je svaki dan redovito otvoren, za to je dobiveno tri milijuna i sedamsto tisuća forinti potpore, uvedena je pitka voda na Kamanove gorice, u vinograd blizu sela, ulaganje od 24 milijuna forinti, obnovljena je i dograđena svlačionica NK Napred (ulaganje od 19 milijuna i šesto tisuća forinti), zgrada ureda samouprave (dva milijuna i sto tisuća forinti), kupljen je mali bus za seosku domarsku službu (stajao je 4,5 milijuna forinti).

Samouprava svake godine izdvaja iz svoga proračuna za mjesna civilna društva: za društvo drvorezbara, nogometni klub, kulturnu udrugu.

U 2005. g. najveće ulaganje bi trebalo biti obnova i dograd-

nja liječničke ordinacije za što je također dobivena novčana potpora preko natječaja.

Uz to zdanje bi se izgradila ljekarna, ordinacija za patronažnu sestru, zubarska ordinacija i čekaonica te garaža za domarski auto. Za izvođenje radova samouprava izabrala je poduzeće d.o.o. Komplet 94, koji će radove obaviti iz 22 milijuna 670 tisuća forinti.

Samouprava je još lani preko natječaja dobila potporu za obnovu zavičajne kuće te za

tiskanje knjige „Povijest Smartona” na hrvatskom jeziku. Vodstvo je sela željelo dovršiti započete radove na zavičajnoj kući, no usto će još trebati nabaviti odgovarajuću potporu.

Nakon načelnikova izvješća nazočni stanovnici su postavljali razna pitanja. Raspravljalo se o asfaltiranju sporedne ulice, izgradnje autobusne čekaonice i organiziranje športskih aktivnosti za djecu, osim nogometa, npr. stolni tenis, šah itd.

Prema načelnikovu obećanju samouprava će razmotriti sve prijedloge i pokušati ih riješiti u što kraćem roku.

Najhitnije pitanje je bilo prihvaćanje proračuna za 2005. g., što je samo uvjetno učinjeno jer je ovisno o djelovanju mjesne škole. U posljednjih godina održavanje školske ustanove selu zadaje financijske poteškoće, a u tekućoj godini još veće zbog porasta broja pedagoga i zbog obveznog povišenja plaća.

Ti dodatni troškovi vode do pomanjkanja novčanih sredstava, do deficita samouprave, pa je problem iznesen i pred žitelje. Predstavljeno im je na koji bi se način mogli racionalizirati troškovi škole ili potrebno li je da se zatvori ustanova, pa je o svemu tome zatraženo mišljenje mješтана. Samouprava će tek nakon saslušanja žitelja donijeti odluku o tom pitanju.

Beta

Čuvarnica u Undi

Borba za zgradu i jezik

U Undi, u samom centru sela se nalazi čuvarnica, nekoliko korakov odaljeno nek od škole i autobusne stanice. Za konačno vlasništvo ove zgrade, negdašnjega familijarnoga stana, se bori mjesna samouprava jur već od deset ljet na sudu. Hiža je ostala napušćena poslije bojev, a općinski tanač je smjestio čuvarnicu simo, a seoska samouprava se je pobrinula za nju. Stan se polako obnavlja, polipša ako je jur za odgoj najmladje generacije u selu. Vodeni blok je pred kratkim čisto obnovljen, obloke su izminuli, isfarbana je velika prostorija, a vrata će takaj izminuti vrijeda, koliko izajde iz mjesnoga proračuna. Prije deset ljet naglo su se pojavili jerbači ki živu u stranjskom pak su si željli najzad dobiti svoje

Za zgradu čuvarnice već od deset ljet se bori mjesna samouprava

imanje, koje kako kažu, još svenek pripada njegovu jerbinstvu. U bliskoj budućnosti slijedi jur bogzna koja sudska rasprava i tko bi znao točno povidati dokle će durati pravna procedura. Funkcioniranje ove male ustanove za ovo ljetu iznaša kih 7 milijuna i 200 jezero forintov, ali iz navedenih problemov predškolska dica pravoda ne čutu ništ. Kad človik stupi nutra u dičju državu, naglo ga okruži toplina u jedinoj, većoj prostoriji. To mjesto služi dici za cjelodnevi boravak, to je ujedno i sobica za igru, gimnastiku, ali i riznica mnogo interesantnih stvari, znanja i novosti. Djelačice, Undanke, odgojiteljica **Veronika Tot** (nedavno smo ju predstavili kot angažiranu peljačicu kulturnoga žitka u Hrvatskom Židanu) i tetka **Ana Haniš**, svi dvime govoru hrvatski jezik ter ovde sve skupa odgajaju 14 dice. Veronika Tot je pred petimi ljeti završila Visoku školu za odgojiteljice u Šopronu i jur treće ljetu je ovlašćena peljačica te ustanove. Od septembra do aprila silom prilik djela još sama, prez stručne minjbe. Onda će se vratiti na djelatno mjesto i druga odgojiteljica. Kako ona kaže, ovako joj je dost teška zadaća i zato jer sva su dica u jednoj mišanoj grupi. Sedmimi su u najmanjoj grupi, ali ča će biti u budućnosti, još i sami

ne znaju. Razlogom tuge imenuje jako mali broj dice, i kako veli, dojdūće ljetu će se upisati samo jedno dite, u septembru će morebit dojtī još jedno, dokle školu će začeti trimi. – *Sve nas je manje, a proces smanjivanja je nezaustavljiv. To se odnosi i na znanje hrvatskoga jezika. Lani su dica još puno toga razumili, ali odgovoriti na pitanje jur i onda nisu znali. Jako je čuda ugarskih roditeljev, a staremajke i dide za najmladje moru predati samo nekoliko riči. Mi se trudimo da se ovde nauču neke jezične osnove, da znaju prositi razne stvari, da se poklonu, a polag toga da osvajaju i folklorne elemente naše bogate kulture: dičje igre, tance. Svenek je kakovoga programa u selu kade i naša dica nastupaju. Pred kratkim su razveselili zrelju generaciju na Dan starih, ali kot velim, svenek imamo kakovu svetačnost – naglašuje mlada odgojiteljica čiju ručnu šikanost moremo upametzeti pri svakom pogledu. Uz najmodernije igračke u jednom nuglju vidimo i različna sredstva za gibanje tijela ka su dobivena na naticanju. Jedino fali kompjutor čim bi još brže i laglje išlo djelo pedagoginje. Kako još doznajemo, fašenjski bal je ljetos organizirala čuvarnica, to zlamenuje da cijeli dohodak pripada maloj ustanovi. Iz tih pinez će se u ljeti izgraditi dičji igrališni park koji će se odgovarati i EU normam. Za vrime našega posjeta jedna divičićka, Mirjana Balog, je slavila svoj rodjendan. Tako smo imali priliku da svidočimo cijelu ceremoniju od početka do kraja. Sva su dica sjela k stolom kad je donesla odgojiteljica prelipu rodjendansku tortu. Mirjana, ka je onda nadopunila šesto ljetu, na sredini pažnje je tiho pratila s oči što će se nek događjati. Prvič su mališani sa skupnom recitacijom gratulirali pajtašici, potom su predali sve crteže koje su njoj za dar namoljali. Na vrhu svečevanja mala slavljenica je ugasila šest svič, a mi smo mogli kušati slatke falate, ke je brižno napravila za ovu jedinstvenu priliku mamica Djurdjica Balog.*

Foto i tekst: -Tih-

Čuvarnicu pohadja 14 dice

Poslije domalo dvogodišnjega teškog i mukotrpnog bolovanja, u svojoj 62. godini života, 29. ožujka, u obiteljskome krugu, preminuo je diljem naše domovine poznati i poštovani prosvjetni djelatnik, povijesni znanstvenik školstva Hrvata u Mađarskoj, u potonje vrijeme suradnik uredništva Hrvatskoga glasnika dr. Marin Mandić.

„Smrt je jedinstvena i neotkupljiva. Ne odabire svoju klijenturu. Svi su joj na popisu. Dolazi nenajavljeno, iznenada. Nitko joj izmaknuti ne može. Ostvarila je pravdu na svijetu – svi su joj podložni, svi su u njezinu predvorju. Ne obazire se ni na čin, ni na položaj, ni na dob. Vlast joj je svemoguća, pred njom nema uzmaca. Oteti joj se ne može, uvijek smo u njezinoj sjenci.”

Dr. Marin Mandić rođen je za vrijeme Drugoga svjetskog rata, točnije 12. kolovoza 1943. godine u Santovu, u poštenoj i radnoj poljodjelskoj, rimokatoličkoj šokačkohrvatskoj obitelji. Pučku školu – jedinu od naših „narodnih škola“, osnovanu 1946. koja se od samoga početka temelji na jakoj nacionalnoj svijesti, a koja je svojim polaznicima pružila najdraže i najsvetije što je izniklo iz srca naših preda i dala u poklon: dragu materinsku riječ – završio je u rodnome selu 1957. Poput brojne mladeži sela Santova, inače kolijevke 60% naših intelektualaca u Mađarskoj, upisuje, odnosno stječe maturu 1961. u budimpeštanskoj „našoj gimnaziji“.

Nakon završetka Filozofskog fakulteta Sveučilišta Eötvösa Loránda, diplomiravši u struci hrvatskoga jezika, književnosti i povijesti, prva mu je nastavnička postaja naša narodna škola u Kačmaru, rodnom selu njegove vjerne životne suputnice Marije Spajić.

Kao prosvjetar, iznimno se zauzimajući u nastojanjima i borbi za manjinska prava svojih sunarodnjaka, ostajući dosljedan svom hrvatstvu, aktivno se uključuje u narodnosni društveno-politički život. Više godina radi kao suradnik ondašnje naše krovne organizacije Demokratskog saveza Južnih Slavena.

U spomen

Dr. Marin Mandić (1943. – 2005.)

Potom svoju djelatnost nastavlja u nakladnom zavodu Tankönyvkiadó kao odgovorni urednik naših svekolikih izdanja, udžbenika i beletristike. Godine 1983. izabran je za glavnog tajnika DSJS-a, na toj dužnosti ostaje sve do 1990. Istodobno je bio narodnosni zastupnik mađarskog Parlamenta i član Prezidija. Tema njegove doktorske disertacije jest književna djelatnost Ivana Petreša, istaknutoga predstavnika hrvatske književnosti u Bačkoj. Do svog umirovljenja radi kao ravnatelj hrvatskoga srednjoškolskog doma u Budimpešti. U međuvremenu kao član Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, proučava razvoj našega školstva. Na tu temu objavljuje niz studija, od kojih izdvajamo „Neke svojstvenosti našega školstva od oslobođenja do godine preokreta“, „Demokratski savez Južnih Slavena u Mađarskoj u periodu od oslobođenja do godine preokreta“, „Osnivanje i prve godine rada naše gimnazije“, „Hrvati u Budimu i Pešti“. Posebne su mu knjige Naša gimnazija (1996.) i Santovačka hrvatska škola (1997.). U seriji Hrvatski književnici u Mađarskoj za tisak je priredio kapitalna djela: Sabrana djela Ivana Petreša (1999.) i Sabrane pjesme Ante Evetovića Miroljuba (2001.). Bio je djelatnim suradnikom Leksikona podunavskih Hrvata koji se priprema u Subotici.

Od početka uvođenja nacionalnog i etničkog manjinskog samoupravnog sustava – kao zastupnik – aktivno se uključuje u djelatnost Hrvatske manjinske samouprave XIV. okruga grada Budimpešte. Preveo je dvadesetak udžbenika na hrvatski jezik.

Tijekom svoga radnog vijeka nikada nije težio za „kolajnama“, ali mu je Hrvatska samouprava glavnoga grada, za osobiti doprinos razvoju društvenog života budimpeštanskih Hrvata dodijelila odličje „Za budimpeštanske Hrvate – Ivan Antunović“.

Kada su me telefonski iz našeg uredništva izvijestili o veoma tužnom i tragičnom događaju, upokojenju Marina Mandića, koji je opraštajući se od brata, nejakim stiskom ruku naslutio sudbonosno „zbogom“, obuzela me je prijateljska tuga i žalost. Naime, među prvima sam ga posjetio u bolnici kada je i meni, sa zdravom desnicom prijateljski stezao ruku. Mnogo nas je koji smo u Marinu prepoznali njegovo neizmerno dobrodušno, širokogrudno, toplo i iskreno šokačko prijateljsko, drugarstvo vazda spremno na dijalog, objeručke savjete, ohrabrenje, napose ako je bilo riječi o opstojnosti hrvatske

nam samosvojnosti. Sjetio sam se njegova širokog santovačkog „sokaka“ koji nas je u djetinjstvu često zajedno vabio prema Galvači, Klači, na kupanje, na pecanje, na tumaranja ispod „bostana“ i bodoljaške šumice kraj Buka. Sve je to prhnuo poput jarebičina uzleta u nepovrat. Sretno i bezbrižno seosko djetinjstvo završilo je u nama ostavilo neizbrisive tragove sjete na dobro i lijepo, ali staze sudbine su nas povele novim smjerovima, izazovima života. Sjetih se zajedničkih trenutaka, tjedana i desetljeća provedenih na prvom katu u Ulici Nagymező, zadataka i briga pa i veselih i razdraganih turneja naše mladeži po našim selima diljem ovih prostora, na tvoje „kumovanje“ u kazališnim igrokazima na slatkom materinskom, tamburaša i omiljenih pjesama. Sjećam se kako me nagovori na pisanje poeme o santovačkoj braći Filaković, nižu mi se sjećanja na mnoge ozbiljne i smiješne događaje, na susrete s Đurokom, Markom, Ivanom, Gyulom, Ivekomi i braćom Slovacima kada smo „pustili žile“ onako do u sitne sate. Sjećam se, prijatelju Marine, i tvoga čvrstog obećanja da ćeš mi, kad budem „lupio o ledinu“, sročiti „oproštajno“. Hej, da znaš, zbilje se obratno. Trošimo se – govorili smo često – ode Milan, Joca, Marko, Đuka, Ivan, Karlo, Mile. Mnogi će ti se prijatelji, znanci i štovatelji iznenaditi naglom ti odlasku. Rastanci su teški osobito ako se odlazi u nepovrat, ako se ostavljaju oni koji su se uzdali u te: supruga, kći, zet, unuk, brat, a napose je neprebolno za roditelja koji gubi svoje rođeno, sina.

„Čovjek se ne miri sa smrću, a nemoćan je pred njom. Mašta je stvorila zagrobni život da bi razagnala tamu i neizvjesnost. Da bi nam pružila tračak nade. Nade u beznađu. Utjehu na posljednjem putu. Povratka nema. Smrt se ne koleba. Ona je konačna i neponovljiva. Veličanstvena u jednostavnosti. Milosrdna i okrutna.”

Svima nama koji smo te znali, koji smo s tobom djelovali, prijateljevali, ostat ćeš, Marine, u dugom i nezaboravnom prijateljskom sjećanju. Počivaj u miru. Neka ti zemlja bude laka.

M. Dekić

P. S. Ukop pokojnoga dr. Marina Mandića bit će 6. travnja (srijeda) u 13 i 30 u Rákospalotanskome groblju (Budimpešta, XV. okrug, Szentmihályi u. 111).

Šopronci i Koljnofci u Našica

Na poziv ravnateljice našičkoga Muzeja „Pejačević“ *Silvije Lučevnjak* su bili dr. Franjo Pajrić, predsjednik šopronske Hrvatske manjinske samouprave, László Kovács, predsjednik Odbora za kulturu u šopronskom gradskom vijeću, i kao muzička pratnja Koljnofski tamburaši, 19. marčija, subotu, u Našica. Grad leži u sredini Slavonije uz planinu Krndiju. Uzrok posjeta je bio predstavljanje knjige *Dva naroda – jedna obitelj*, koju su izdali prošlo ljeto u Šopronu. Obitelj Pejačević povezuje i ima jako važnu ulogu u razvitku ova dva grada. U Šopronu su oni otvorili prvo kazalište u današnjoj Ugarskoj, otvorili su Casino, kade je davao koncerte kao dite Franc Liszt. Kod nji su boravili ugledni aristokrati toga vremena. Sprijateljili su se s uglednim šopronskim arhitektom Ferencom Štornom koji je obnovio u 19. stoljeću dvorac u Našica.

Na predavanju je ovom prilikom dr. Franjo Pajrić nazočnim predstavio grad Šopron i istaknuo veliki značaj i zasluge ove obitelji. Malo je upoznao prisutne s ondašnjim (18.-19. st.) žitkom i izgledom grada. Predstavio na DVD-u snimku intervjua s autorom knjige Lászlóm Molnárom, od njega smo, na našu sramotu, samo u 2003. ljetu doznali da je u gradu živila jedna znamenita hrvatska familija ka je dosta truda i pinez uložila u razvijanje svojega grada. A ovo

Koljnofski tamburaši na vrtu Pejačevićevoga dvorca

mjesto sve do lanjskoga ljeta nije na nikakav način spomenuto na nje. Koljnofski tamburaši su glazbeno oblikovali prezentaciju s lipimi koljnofskimi jačkama.

Kako smo doznali od domaćinova, Pejačevići su bili dosta veliki vinogradari, i pod cijelim dvorcem u Našica je velika pivnica ka je puna vinom. Blizu su Feričanci, kade se proizvodi njeva kvalitetna plava frankovka, kako su oni rekli, najbolja na svitu. Pri tom je došlo do male rasprave ar su dosad naši Šopronci i Koljnofci znali da je najbolja frankovka kod nji. Na kraju kad se je kušalo i koljnofsko črljeno, zaključeno je da su sad dva najaromatičnija vina na svitu.

Koljnofski tamburaši su se upoznali s gosp. Danijelom Koprijem, peljačem tamburaškog orkestra Glazbene sridnje škole Dore Pejačević, ka jur dugo ljet osvaja titulu najboljega orkestra u Hrvatskoj. Izdali su već puno CD-ov, a sad najnovija je tambura s električnim instrumenti. Imat ćemo priliku je čuti u Šopronu koncem junija. Dora Pejačević je bila prva skladateljica u Hrvatskoj, ka je i pokopana u Našica.

Na žalost moramo priznati da mi Hrvati u Gradišću malo znamo o našoj povijesti i damo se za nos peljati većinskomu narodu pak sve vjerujemo ča nam oni velu, a oni si povijest tako ubračaju kako je to njim najbolje.

Foto i tekst:
-Geza Völgyi ml.-

Šopronska hrvatska prošlost u knjiga

„Nekada smo tol'ko nestali, ni sami se nismo našli ponekad je i Madar bio stranac, a ponekad je stranac postao najboljim Mađarom.“

Tom kiticom ugarskoga pjesnika Mihályja Babitsa otvara se šopronska prošlost priklani izdane dvojezične knjige Samouprave grada Šoprona i tamošnje Hrvatske manjinske samouprave, pod naslovom *Két nemzet – egy család. A Pejačevichék és Sopron városa/ Dva naroda i jedna obitelj. Pejačevichi i grad Šopron*.

Autor ovoga izdanja je povjesničar László Molnár ki je ljeta dugo prekopao po arhiva, istraživao manje poznatu stranu dotičnoga varoša i morebit čekao na oduševljenoga podupirača s kim skupa moru i pred javnošću otkriti dosad u povijesni dibina ležeće tajne. Dr. Franjo Pajrić, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave u Šopronu, je neumoran i stalan u tom djelu da Hrvati u tom kraju sve bolje upoznaju svoju prošlost i da se tradicionalne i kulturne vrijednosti još desetljeća dugo sačuvaju. Tanka plava knjižica na 39 stranica razglaba o ugarsko-hrvatskim povijesnim vezami, ali detaljno opiše i nabraja iznimne zasluge visokoplemičke obitelji Pejačević. Kako doznajemo iz nje, člani obitelji se pojavljuju sredinom 17. stoljeća u Slavoniji, otud proširuje vlastelinstvo ter nastaju tri familijarne grane (rumska, našička i budimska). Med Pejačevići najdemo Isusovca koji je predavao u Budimu kot profesor, rektora sveučilišća u Grazu, izaslanika Požunskoga državnoga sabora, glavnoga župana Virovitičke županije, generala carske vojske, političara hrvatskoga i ugarskoga Parlamenta itd. Kotrigi obitelji Pejačević u Šopronu su se pojavili 1784. ljeta i na veliko doprinosili razvitku ovoga grada. Izgradili su važne ustanove, palače, kasino (vjerojatno prvi na tlu Ugarske), obnovili kazališće i po njevoj društveno-kulturu-

Prvu šopronsku povijesnu brošuru vrijeda će slijediti i druga

loškoj aktivnosti u ovoj brošuri još se dokazuje, skoro pozabljeni Pejačevići su neophodni liki šopronske povijesti i, kako kaže dr. Franjo Pajrić, „*Karlo Pejačevich stvorio je malo čudo u Šopronu, a da o tom ljeta dugo nigdor nije vodio računa.*“ Knjiga je bogato ilustrirana, u njoj su brojne slike u boji, karte sa spomeniki, zgradami grada, a predaje se i točna dokumentacija njevih imanji i popis literature. Izdavači su ovom knjižicom prezsumlje dospili do svojega cilja da bi doprinesli boljemu razumivanju povijesnih sponov dvih narodov. Lani u okviru Hrvatskih dani grad Šopron je vrnuo obitelji ulicu (ka je prvi put bila imenovana po Pejačevići 1869. ljeta) ku su pak komunističke vlasti jednostavno preimenovala u Školski prolaz. Sada mala cestica znova nosi ime Pejačevich i takaj je otkrivena spomenploča na stijeni zgrade, ka je bila od 1784. do 1920. ljeta prva palača u vlasništvu plemićev. Polag predsjednikove riči šopronskoga manjinskoga tijela, koncem ljeta bit će gotova još jedna dvojezična knjiga zopet s povijesnim pregledom.

(Nastavak na 6. str.)

Lani otkrivena spomen-ploča obitelji Pejačević

U njoj će se prikazati Šopron s hrvatskim očima i takozvanim argumentima koji još nisu ili su manje poznati pred javnošću. – *Stil i pristup cijelomu materijalu će biti jedinstven, zanimljiv i jako privlačan, a sadržaj će uticati na štitelje kot bomba* – je naglasio dr. Franjo Pajrić. Na tom izdanju u pripremi djela šaka povjesničarova, znanstvenikova i uz knjigu će biti priložena još dvojezična snimka na DVD-u od 30 minuta.

-Tiho-

Foto: Geza Völgyi i Tiho

U počast Fausta Vrančića

Recenzija knjige Hedvig Sulyok: Mađarsko-talijanski i talijansko-mađarski rječnik temeljen na Dictionariumu Fausta Vrančića (Magyarolasz és olasz-magyar szójegyzék Verancsics Faustus Dictionariuma alapján/Lessico ungherese-italiano e italiano-ungherese in base al Dictionarium di Faustus Verantius)

U Segedinu je nedavno svjetlost dana ugledala knjiga nastavnice na Višoj pedagoškoj školi Juhász Gyula Főiskola Hedvig Sulyok pod naslovom Mađarsko-talijanski i talijansko-mađarski rječnik temeljen na Dictionariumu Fausta Vrančića (Magyarolasz és olasz-magyar szójegyzék Verancsics Faustus Dictionariuma alapján/Lessico ungherese-italiano e italiano-ungherese in base al Dictionarium di Faustus Verantius). Knjiga je objelodanjena u okviru edicije Fasciculi Linguistici Series Lexicographica, i to kao prva knjiga iz serije leksikografija u okviru Jezikoslovnih izdanja. Knjiga je napisana na mađarskom i talijanskom jeziku, a ono po čemu ona posebno značenje ima za hrvatski narod jest u tomu što je njezin autor Hrvat Faust Vrančić, renesansni znanstvenik, mislilac i izumitelj. Rođen je 1551. u Šibeniku u uglednoj patricijskoj obitelji iz koje potječe i njegov stric kardinal Antun Vrančić, kraljevski namjesnik na ugarskom, a savjetnik na Habsburškom dvoru. Faust Vrančić školovao se u Šibeniku, a zatim je studirao filozofiju, matematiku i mehaniku u Padovi i Veneciji. Podulje je boravio u Pragu gdje je na dvoru Rudolfa II. (kralja Azstrije, Češke, Mađarske i Hrvatske) surađivao sa znamenitim astronomima Tychom Brahe i Johannesom Keplerom. Nakon ženine smrti prihvatio je svećenički poziv i kraće vrijeme djelovao je kao biskup u Ugarskoj, da bi se potom zaredio i do kraja života u Veneciji bavio znanstvenim radom. Najpoznatiji uradak mu je machinae novae, napisan na pet jezika - latinskom, njemačkom, španjolskom, francuskom i njemačkom. Do kraja život ostao je odan hrvatskoj grudi, te je poslije smrti 1617. u Veneciji, prema vlastitoj želji pokopan na otoku Prviću pokraj Šibenika.

Hedvig Sulyok u svojoj knjizi se na 195 stranica teksta bavi Vrančićevim peterojezičnim rječnikom, kapitalnim djelom hrvatske leksikografije, napisanom 1595. i objelodanjenom u Veneciji. Naime, premda hrvatski narod ima već iz starijega razdoblja priličan broj pouzdanih rječnika na čakavskom, štokavskom i kajkavskom narječju, ipak vremenom prentstvo pripada Vrančićevu rječniku „Dictionarium quinque nobilissimarum Europae linguarum, latinae, Italicae, Germanicae, Dalmaticae et Ungaricae“, koji je tiskan u malom kvart formatu i ima šest predgovornih i 128 rječničkih stranica.

Riječi su na svakoj stranici poredane u pet uskih stupaca u kojima se nalaze: u prvom stupcu latinske, u drugom stupcu talijanske, u trećem njemačke, u četvrtom „dalmatinske“ i u petom stupcu mađarske riječi. Više od pet tisuća riječi koje su se pojavljivale u svakodnevnoj razgovornoj uporabi prikazane su samo u nominativnim i infinitivnim oblicima. Takav rječnik je u 16. stoljeću mogao napisati samo čovjek koji je govorio svih pet jezika. Naziv „dalmatinski“ jezik pokriva hrvatski čakavski dijalekt, koji je u to vrijeme bio književni jezik na području uz hrvatsku obalu.

U predgovoru Vrančić ističe da je isprva kanio u rječnik uvrstiti samo slavenski i mađarski jezik jer su ostali jezici poznati i uređeni. Dok je za ostale jezike imao izvore, za hrvatski i mađarski je uglavnom koristio vlastito znanje.

Autorica nam uz predočavanje svih ovih činjenica govori i o značenju koji rječnik ima za mađarski narod. Jer, osim što je to prvi hrvatski rječnik, on je isto tako i prvi oveći rječnik mađarskog jezika. Zbog toga je 1834. u Požunu ponovno tiskan pod nazivom „Dictionarium pentaglottum“. Hedvig Sulyok dugogodišnja je istraživačica Verančićeva djela, a kao profesorica talijanskog u prvom redu je istraživala mađarsko-talijanski i talijansko-mađarski dio rječnika, koji donosi u izvornom obliku, te uz određene nadopune i zabilješke. Na kraju rječnika dobivamo i ilustracije iz izvornika, te tekstove molitava.

Tako je Faust Vrančić i u trećem tisućljeću podjednako popularan kao i proteklih stoljeća. Gotovo pet stoljeća poslije smrti teško da može biti većega priznanja za nekoga znanstvenika ili pisca, nego da mu se djela čitaju, proučavaju i tumače.

Objelodanjena prva knjiga povijesti Baranje

Nedavno je objelodanjena knjiga Kanonske vizitacije Baranje 1729. – 1810. priređivača dr. sc. Stjepana Sršana. Naime, Državni arhiv u Osijeku, u suradnji s đakovačko-srijemskim biskupom ordinarijem msgr. dr. sc. Marinom Srakićem, započeo je posao prevođenja i objavljivanja najstarijih kanonskih vizitacija namijenjenih stručnjacima, ali i širem pučanstvu.

U podnaslovu knjige ističe se da je to I. svezak, jer autor planira objaviti desetak knjiga kanonskih vizitacija, iznimno vrijednih pisanih izvora crkvene povijesti. U ovoj knjizi su objavljene sačuvane kanonske vizitacije Baranje iz 1729., 1738., 1757., 1783. i 1810. godine.

Biskupske kanonske vizitacije rezultat su povremenih posjeta biskupa ili njihovih izaslanika župama radi njihova nadzora i uvida u stvarno stanje, te otklanjanja nedostataka i poboljšavanja vjerskoga života vjernika. Ovim posjetima stjecao se uvid u sjedište župe i njezinih podružnica, župnika i drugih crkvenih osoba, stanovništva, stanje crkvenih i školskih zgrada, učitelja i školske djece, primanja crkvenih službenika, križeva, kapelica, crkava kao i uvid u ostale vjerske aktivnosti i običaje.

Kanonske vizitacije bitno su povijesno vrelo jer osim o crkvenomu stanju župa i podružnica, daju uvid i u gospodarsko, demografsko, socijalno i kulturno stanje u Baranji. One iznose prve, a katkad i jedine sačuvane pisane povijesne podatke o mnogim baranjskim naseljima. Za bolje razumijevanje tekstova biskupi su davali vizitatorima i župnicima upute i naputke da na temelju njih obave i unesu podatke o vizitaciji. One su pisane na latinskome jeziku, a njihovi izvornici pohranjeni su u Biskupijskome arhivu u Pečuhu.

Kanonske vizitacije su objavljene na izvornome latinskom i usporednom hrvatskom prijevodu, a uz njih se na kraju knjige daje i Rječnik manje poznatih naziva i Najobičnije stare mjere zastupljene u knjizi.

One služe boljemu razumijevanju ovoga vrijednoga teksta, koji će biti svakako zanimljiv i stanovnicima mađarskoga dijela Baranje.

Dr. Ladislav Heka

Veleposlanik Republike Hrvatske dr. Stanko Nick dobitnik antirasističke nagrade „Miklós Radnóti”

U ponedjeljak, 21. ožujka, u 11 sati u organizaciji Saveza mađarskog otpora i antifašista, u budimpeštanskom kazalištu Radnóti, povodom 60. obljetnice oslobođenja Mađarske od fašizma, došlo je do svečane predaje ovogodišnje antirasističke nagrade „Miklós Radnóti”. Nagrada Saveza utemeljena je u veljači 2001. god., koja se zapravo uručuje osobama koje su svojom djelatnošću u raznim oblastima mađarskoga društvenog života, životnim i karizmativnim ponašanjem nastupale protiv bilo kakvih oblika isključivanja rasizma i antisemitizma. Dobitnici su i simbolično, živa savjest društva i demokracije, što bi značilo da svake godine 12 osoba bude počašćeno spomenutom nagradom. O kandidaturi odlučuje Predsjedništvo Saveza. Rok kandidiranja je 31. siječnja, a konačna se odluka donosi 21. veljače. Do sada je u razdoblju od 2001. do 2004. nagradu preuzelo njih četrdeset i sedmero. Nagrada je umjetnički uradak Andrása Mészárosa, od stakla oformljeni štít, na njemu metalna plaketa nagrade te ime nagrađenoga s naznakom godine, te posebna spomenica.

Voditelj ovogodišnje svečane primopredaje nagrada bio je popularni i zaslužni športski novinar – također dobitnik nagrade 2003. – György Szepesi, koji je nakon pozdravnih riječi, odnosno upoznavanja povišenoga značenja nagrade sa strane dopredsjednice Saveza gđe Klare Sugár-Vándor te predsjednika Saveza gosp. Vilmosa Hantija, zamolio dopredsjednika mađarskog Parlamenta gosp. Lászlóa Mandura na predaju nagrada.

Među ovogodišnjih trinaest slavljenika – osim veleposlanika dr. Stanka Nicka – primjerice radi, bili su glazbeni skladatelj László Dés, direktor Zaklade pravnog ureda za nacionalne i etničke manjine „Drugačiji”, pjesnik i pravnik Imre Furman, glavni rabi Péter Kardos, glavni urednik tiskovnoga glasila „168 Óra” Ákos Mester te rimokatolička ustanova Glavne opatije u Pannonhalmi u nazočnosti njezina opata dr. Asztrika Várszegija.

Kako u kraćem dijalogu – na pozornici s moderatorom, tako i u svome pismenom ekspozeu razdijeljenom među nazočnima – preuzimanjem nagrade gosp. Nick, kao predstavnik Republike Hrvatske u Mađarskoj, izrazivši svoju počašćenost, posebice je istaknuo doprinos osobnih mu nastojanja u pogledu

daljnjeg razvijanja već postojećih stoljetnih odnosa koje ne postoje samo između dvije dobrosusjedske zemlje i njezinih vlada već imaju mnogo dublje, značajnije korijene, a to su odnosi između dva naroda.

„Nagradu koju su simbolično dodijelili meni, mogu shvatiti kao naznaku da je njezin naslovnik moja država, moj narod, odnosno točnije rečeno: svrstanost pored pravičnosti slobode i demokracije, pored svih onih ideja za koje je prije 60 godina i veliki mađarski pjesnik Miklós Radnóti svoj život dao, na čijim osmišljavanjima i dandas djeluju ne samo Mađari i Hrvati već i svi oni koji jesu ili koji će postati članovi velike europske obitelji. Ukoliko sam tijekom svojih djelatnosti i misije, pridonosio ostvarenju ovih plemenitih ciljeva, nastojao da štujem ova načela, činio sam to ne samo zbog diktata svoga osobnoga „genetskog koda” već i radi toga što kao hrvatski veleposlanik u jednoj prijateljskoj susjednoj državi drugačije i ne bih mogao postupati. Tragično je da nasuprot demokratskim, pluralističkim i tolerantnim temeljima učinjenih koraka izgradnje društva, još i dandas – pokušavajući obrnuti kotač povijesti – iskršava duh mržnje, rasizma, antisemitizma te agresivnog nacionalizma. I baš zbog toga, posredstvom simbolične težnje „Nagrada Radnóti” sadrži velike vrednote i dubok smisao, stoga vjerujemo da će doprinijeti da našim unucima u amanet ostavljeni svijet bude bolji i plemenitiji od predaka nam posvojenoga svijeta.”

U daljnjem tijeku svečanosti – u svoje te u ime ostalih slavljenika – riječi zahvalnosti uz čitanje jedne od pjesama pjesnika Radnóti, izrekao je pjesnik Imre Furman za kojim su svojim prigodnim slovom uslijedili, parlamentski zastupnik, dopredsjednik Zemaljskog vijeća stranke MDF András Petkó, parlamentski zastupnik stranke SZDSZ-a Imre Mécs te parlamentski zastupnik, predsjednik stranke MSZP István Hiller.

Nakon kraće stanke, u čast dobitnika „Nagrade Radnóti”, održan je gala-program u kojem su nastupili poznati mađarski umjetnici László Dés, Ági Voith, János Bródy, Géza D. Hegedűs te András Bálint, ravnatelj kazališta Radnóti.

U ime uredništva hrvatskog namjenskoga tjednika kao i naših čitatelja, i ovim putem čestitamo veleposlaniku RH dr. Stanku Nicku na visokoj nagradi.

M. Dekić

Natjecanje vinogradara u Semelju

Tradicionalno natjecanje vinogradara i ocjenjivanje vina održano je 19. ožujka i u Semelju. Već niz godina semeljski vinogradari, uzgajivači plemenitih sorti vinove loze, na svojim obroncima okupljaju se te uz pomoć stručnjaka i uglednih enologa analiziraju sastav i kakvoću vina u svojim bačvama. Mjesne samouprave Semelja (semeljska je ujedno i mjesna i hrvatska) i Šaroša, u kojem također žive naši Hrvati i njihovi potomci, već nekoliko godina zaredom zajednički u semeljskom domu kulture organiziraju ocjenu svojih vina. I ove godine okupio se velik broj gazdi (vinogradara) i njihovih gostiju kako bi nazočili degustaciji, proglašenju rezultata te kako bi uz „kapljicu života” potvrdili onu staru i provjerenu „In vino veritas”. Načelnik Semelja Pál Kovács i Šaroša Zoltán Pataki trude se kako bi zadovoljili očekivanja svojih mještana i svojih vinogradara, te se i brinu kako bi narečeno natjecanje imalo visoki renome. Zahvaljuje se to i uglednom ocjenjivačkom sudu na čelu s vrsnim enologom Istvánom Harvánom, šefom podrumarstva u pečuškom Institutu vina.

Tako je i ove godine na ocjenjivanje podneseno više od osamdeset uzoraka vina (točnije 84) od čega su to bila većinom vina bijelih sorti grožđa (62), a bilo je i crnih vina. Napomenimo kako semeljsko-šaroškom susretu vinogradara već godinama nazoči svojim vinima i poznati političar, gradonačelnik Pečuha László Toller i mnogi drugi uglednici političkog života županije. Tako je to bilo i ove godine. Doduše, pričau mi Semeljci, Tollerovo vino nisu posebno pohvalili, ali su mu ponudili kako će mu pokazati kako to Semeljci rade, ali je on njihovu ponudu odbio s obrazloženjem kako on ipak više voli vino onako kako ga on spravlja. Šalu (koje je te večeri u Semelju bilo u izobilju) nastranu, kažimo kako su polučeni veoma lijepi enološki rezultati te kako je dvadesetak gazdi bilo više nego zadovoljno. Uz ocjenjivanje vina goste su razveselili semeljski plešači. Naime, sedam parova, stariji „momci” („stari baranjaši”) i mlađe

cure sastaju se petkom u semeljskom domu kulture i pod vodstvom *Mije Mijatovića* vježbaju i plešu. Oni su i ovom prilikom pokazali što su sve naučili u posljednja tri susreta, te je njihova koreografija bošnjačkih plesova požela velik uspjeh među nazočnima. A kako se semeljski vinogradi i nalaze na njihovim poljima i obroncima od Turčinovca do Dubrave, za svoju folklornu skupinu Semeljci i nisu mogli izabrati prikladnije ime od imena „Dubrava”. Kažu kako je nekada u Semelju bilo znatno više vinograda nego danas, ali i danas je za pohvalu što sve više mladih ljudi pokazuje volju i želju za uzgoj i brigu oko vinove loze i praviljenjem kapljice života za svoje vlastite potrebe tražeći pri tome savjet vrsnih enologa i stručnjaka. Stoga su i vina iz semeljskog vinogorja iz godine u godinu sve kvalitetnija. Talijanski rizling, chardonnay, silvanac osobito su godili uz izvrstan paprikaš koji je skuhao *Stipan Bujak*. Poznata kuharica strina Marica, reče mi Mišo Šarošac, razboljela se, ali ju je Stipan dostojno zamijenio.

Između semeljskih vinogradara ima i mnogo žena, te je tako *Beata Bošnjak* dobila zlatnu medalju za svoje vino, a nagrađeni su još *Mijo Mijatović*, *Mišo Šarošac*, *Tibor Šarošac*, *Mišo Hepp*, *Marijan Badurina* koji je u Semelji stigao iz dalekog Luna s otoka Paga i koji je sa svojom frankovkom uzgajanom na semeljskoj zemlji osvojio srebrenu diplomu. Podijeljeno je 16 zlatnih i velik broj srebrenih diploma, te je među natjecateljima i uzorcima podnesenim na ocjenjivanje jedva bilo onih koji su dobili samo priznanicu. Zadovoljan je bio i semeljski načelnik Pál Kovács koji je osvojio srebrenu diplomu. Napomenimo kako je velik broj vinogradara iz Semelja sudjelovao i natjecanju i ocjenjivanju vina koje je organizirala Udruga hrvatskih vinogradara u Mađarskoj, a čije je proglašenje rezultata održano početkom ožujka u Katolju. Semeljce i Šarošce do kasnih jutarnjih sati zabavljao je u semeljskom domu kulture orkestar „Badel”.

Branka Pavić-Blažetin

Mijo Mijatović iz Semelja osvojio je visoko priznanje i na natjecanju vinogradara koje su u Katolju organizirale Udruga hrvatskih vinogradara u Mađarskoj, mjesna i hrvatska samouprava Katolja. Na slici čestita mu predsjednik narečene udruge Mišo Hepp

Naši ljudi u svijetu

Anka Bunjevac u Amsterdamu

Razgovarajući s gđom Ankom Bunjevac, rodom iz Vršende, koju je životna sudbina povela u daleki svijet, koja danas sa svojom obitelji živi i radi u Amsterdamu, glavnome gradu „sjeverne Venecije”, u Nizozemskoj, saznajemo da su joj roditelji šokački Hrvati. Otac Ivo Bunjevac, čiji korijeni s majčine strane (Marica Barac) potječu iz Mohača, „mamica” je pak Stanka Kovačević. Brat, Ivica živi u Boji, i vodi svoju mesnicu.

Osnovnu sam školu završila u rodnome selu, gdje se u tada predavao hrvatsko-srpski jezik, kao predmet. Prema učiteljicama, Santovkinji Ljubici Galić, poslije Kačmarkinji Lizi Marković, u 1. i 2. razredu bila sam dosta marljiva učenica. Završetkom osnovne sam se javila u budimpeštansku „našu gimnaziju”. Maturirajući 1968. godine, nastavila sam studije na Katedri za hrvatsko-srpski jezik i književnost te mađarskog jezika i književnosti na VNŠ u Pečuhu. Poslije stjecanja diplome nastavnika, vraćam se u Budimpeštu, gdje sam isprva radila kao odgovornost u Đačkome domu za osnovce, a uskoro zatim kao nastavnica mađarskog jezika i pjevanja rekla nam je na početku našega razgovora gđa Bunjevac.

Ali vratimo se na srednjoškolsko budimpeštansko, odnosno visokoškolsko pečuško razdoblje.

Budimpešta, odnosno srednja škola na trgu Ruža, mi je naravno, osim novih spoznaja pružila mogućnosti i na usavršavanje, bolje reći inspiraciju za pjevanje. Naime, od prof. Dimitrija Krunića sam mnogo toga naučila jer me je on poticao da povodom školskih prigodnih svečanosti i solistički zapjevam. Jednom riječju, uza sudioništvo u školskome zboru na visokoj razini, postala sam solistica „naše gimnazije”. Svi su mi tadašnji profesori i nastavnici bili dragi, ali zasluge moga razrednika i profesora pjevanja u razvoju kulture pjevanja za mene su ostale neizbrisive.

Što se pak Pečuha tiče, na

VNŠ sam bila jedna – kao plesačica i solistica – od sudionika utemeljenja plesnog ansambla „Baranja” pod umjetničkim vođenjem Antuna Vidakovića i Milana Rockova. Istovremeno sam povodom I. zemaljskog festivala narodnih pjesama, koji je organizirao DSJS-a, sudjelovala na natjecanju i osvojila posebnu nagradu, a na II. festivalu prvu nagradu. Otada sam se uz pratnju studentskog sastava „Baranje”, odnosno vrsnoga harmonikaša, Udvarca Marka Radića, kojeg su, uz naše tambure, podržavali studenti za muziku i pjevanje, aktivizirala kao vokalna solistica. Trebam dodati da je ansambl već tada raspolagao mješovitim i šarolikim repertoarom u kojem su prevladavali hrvatski, srpski, makedonski plesovi i pjesme, ali osnovicu su ipak činile sakupljačke djelatnosti umjetničkog koreografa Antuna Vidakovića koji je gradu crpio iz našega bogatog folklor.

Dolaskom u Budimpeštu, postali ste članom „Luči”, središnjeg ansambla narodnosti u Mađarskoj.

I kao plesačica, ali više kao solistica. Na turnejama sam često bila i voditeljica programa. Tih se vremena veoma rado sjećam, baš kao i zemaljskih zabavnih balskih predstava te drugih prigoda. Bilo je obilje mogućnosti za nastupanja i predstavljanja narodnosne nam bogate folklorne baštine. U to vrijeme – vjerujem da je i danas tako – svima nam je veoma važno bilo da pokažemo što znamo. I ovim bih se putem osmjelila preporučiti našoj mladeži da se nastoji još više koristiti onim što su naučili u školi, od svojih roditelja, i da se ponose tim dragocjenim blagom, da nam hrvatska kulturna baština – uz kulture drugih naroda i narodnosti – još dugo opstane. Znam po sebi da se naši ljudi tome raduju.

Zaboga, ta to me je motiviralo da kao pjevačica sve do danas – ako Bog da, i nadalje – budem na tom polju aktivna.

Kako ste zapravo stigli u inozemstvo?

Moj suprug Jenő Molnár, kao profesionalni plesač narodnih plesova u ansamblu „Budapest”, na temelju ugovora između dvije zemlje, 1982. godine dospio je u Amsterdamu u Međunarodni folklorni plesni ansambl, gdje i danas živimo. Dok mi je suprug plesao, ja sam u istom ansamblu bila solistica. Sukladno repertoaru plesova (mađarski, rumunjski, slovački, grčki, makedonski, nizozemski, irski, francuski, španjolski) i moj repertoar je bio međunarodnoga karaktera. Iako pojedine jezike nisam govorila, naučila sam tekstove fonetički, što znači: mađarski, hrvatski, srpski i makedonski, nizozemski nije bio problem. Naime, ako netko zna njemački i sluša nizozemski, učini mu se da je to njemački. Ako pak netko zna engleski i sluša nizozemski, također mu se učini da sliči engleskomu. Iako u nekim nijansama nizozemskog jezika nisam „kod kuće”, smatram da je to dijalektalna uporaba njemačkoga jezika.

Čime se sada u Nizozemskoj bavite?

Nastavnica sam u jednoj školi za umno i tjelesno bolesnu djecu. Taj posao, dakako, nije najlakši jer zahtijeva sasvim druge metodološko-pedagoške odgojno-obrazovne metode. No, u mojim razredima nisu sva djeca zaostala u razvoju, odnosno problematična. Normalni dio polaznika ovdje nauči štovati one „drugačije”, svoje suučenike. Iako je to dosta komplicirano zanimanje, za mene ono znači mnogo zadovoljstva.

Kako provodite svoje slobodno vrijeme?

Ponajprije dolazi u obzir glazba i pjevanje. Volim čitati, posjećivati izložbe, muzeje, kaza-

lišne predstave, koncerte i, naravno, sve ono što me povezuje sa svojom šokačko-hrvatskom kulturnom baštinom. Prema dosadašnjim iskustvima mogu zaključiti da se u Mađarskoj više cijeni folklor.

Kako stojte s težnjom i željom prema rodnome kraju, domovini? Znamo da ste se uključili i u naš kulturni život, čak izdali CD.

Kako sam već napomenula, naš boravak u Nizozemskoj je osmišljen na bazi kulturne razmjene između dvije države. Kući, naravno, dolazim kad god mogu. Trebam priznati da bez toga povremenog dolaženja kući ne bih mogla opstati u Nizozemskoj. Velika je u meni čežnja, nostalgija za rodnim pragom. Zapravo, nisam ni otišla tako da se ne mogu vratiti. Bila sam svjesna da ću se moći vraćati. Bez te spoznaje ni granicu ne bih prekoračila. U meni postoji neka potreba za povratkom jer me ovdje vežu duboki i neraskidivi korijeni. Imamo 26-godišnju kćer Ankiu i 17-godišnjeg sina Jestika. Oboje pišu i čitaju, odnosno govore hrvatski. Smatram da sam roditeljskoj obvezi u pogledu samosvijesti i identiteta svoje djece učinila baš kako to i dostoji našemu šokačko-hrvatskom podrijetlu. Što se pak CD-a i kasete „Pivaj lipo, ti vršendska seko”, te veze sa sastavom Ladislava Kovačevića „Orašje” tiče, svojedobno sam od novinarku pečuške hrvatske radiopostaje, gđe Marijane Balatnac, i preko radijskih emisija saznala da ovi dečki dosta dobro sviraju. S njima sam i odabrala pjesme. Još kao studentica, za svoj diplomski pripremila sam uradak „O narodnim pjesmama iz Baranje”. To je bila osnovica iz koje sam crpila neke numere sakupljene u Maroku, Marazi, Mohaču, na Vadi, u Minjorodu i Vršendi. Pjesme su izvorne, od kojih se neke već ni poznavale nisu. Dodane su i one koje se pjevaju u svadbama, obiteljskim prigodama, kada sam još bila dijete, ali se one danas više ne čuju.

Dakako, priložen je i dio danas pjevanih te slušanih, za mene dragih, novoskladanih i starogradskih pjesama. Naravno, postoje još mnoge druge melodije, pjesme

koje bi mogle doći u obzir ubuduće.

Bili ste sudionicom lanijske balske zabave, odnosno večeri gastronomije u Budimpešti.

Došla sam zapravo da obidem svoju familiju, za doček Nove godine, 2005. Za mene je veliko odmaranje kada boravim kod svoje „mamice“ u Vršendi, zajedno s bratom i njegovom obitelji, te poslije s prijateljima u Pečuhu. Vidimo se i razgovaramo, prisjećamo. Mene sve zanima što se događa u našim hrvatskim krugovima, kakva su sve nova književna izdanja izišla iz tiska. Pjesme već ne pišem tako često, ali pažljivo pratim književne događaje. Drago mi je ako mogu nešto pročitati od naših pisaca i pjesnika. Zbog prezaustosti, a postoje i obiteljske obveze, na žalost nemam mnogo vremena da iskoristim trenutačne inspiracije za stihotvorstvo. U Budimpešti sam ponajčešće kod obitelji Antuna Kričkovića jer smo već tridesetak godina dobri prijatelji. Poziv na budimpeštansku balsku zabavu obijućke sam prihvatila, to više što sam bila znatiželjna koga ću sve vidjeti, sresti od prijatelja prijatelja znanaca koje nisam vidjela otkada smo u Nizozemskoj. I naravno, znatiželjna sam koliko su se ti ljudi promijenili – i ja sam se mijenjala – ne samo vanjski već i duhovno. S druge strane pak, znajući da je mnogima poznat spomenuti CD, vjerovala sam da su ljudi i mene znatiželjni, da me čuju, da me vide uživo. Kada sam čula pozdravne riječi bivšeg mi ravnatelja „naše gimnazije“ gosp. Stipana Vujića, vidjela sam ozarena lica u publici, slušala oduševljeno pljeskanje, osjećala sam se nostalgичno ganuta. Sve me je to dirnulo u srce. Kada sam stupila pred mikrofon i orkestar, te zapjevala, bilo mi je vrlo lijepo, osjećala sam se sretnom. Ta, zar nije lijepo kada se čovjek dobro osjeća, kada je raspoložen, kada se uz pjesme i tambure „raspojasa“, kada osjeća da život ima i svoje vedre, trajne i slatke trenutke – s nostalgичnim prizvukom u glasu reče na kraju našega razgovora Anka Vršenđanka.

Razgovarao:
Marko Dekić

Koljnofski slavuji u bečkom ansamblu

Mudra izreka veli da jedna lastavica ne čini ljeto, međutim, ovoj se čisto suprotstavi to što se zgoda u Koljnofu. Lani u ovu dob je nek samo jedan slavuj „odletio“ u bečki centar da bi nastao kotrig ansambla Gradišćanskih Hrvatov. Rič je o Ingi Klemenšić ka je rekordnom brzinom potvrđena u funkciji dopredsjednice spomenutoga društva. Par tajednov za njom na probi folklorne grupe se je pojavio i drugi Koljnofac, Petar Modjoroši, dokle su se još dvama iz istoga sela na početku ovoga ljeta priključili djelovanju kulturno-umjetničkoga društva. Mlade, nove kotrige smo ispitkovali poslije probe u kasni noćni ura jednoga utorka.

Nataliju Grubić moremo strefiti po danu u koljnofskoj cvječanici, kade djela kao kompozitorica kitičnoga svita. U minuli ljeta ako je bilo kakovoga folklornoga gibanja u selu, nju smo gvišno vidili na pozornici. Tako je sudjelovala u međunarodnom projektu „Vino na Poljanci“ kot i u velikom projektu Koljnofskoga pira. – *Kod nas ni grup kade bi mogla tancati. U jesen sam bila na tančenom večeru kod Kolo-Slavuja, onda mi se je to jako zavidilo i ljudi su bili jako ljubezni. Malo su me nek morali nagovarati pak tako dva misece jur hodim redovno na probe* – kaže o početku mlada dama koja je u osnovnoj školi začela upoznati elemente narodnoga plesa, kojega je i zavolila. – *Osnovne korake, pjesme već sve poznam i to mi jako čuda pomaže iako su kod Kolo-Slavuja sve koreografije malo drugačije, a tako i jačke. Jako gledadu na kvalitetu plesa i jačenja i skroz znadu pjevati, imaju suflu, to je meni još teško. Tri ure imamo intenzivnu vježbu i s nami početnici ekstar se bavu. Jako mi se vidi da svaki želji pomoći i čovik je natiran da se već pomina i po hrvatski. Polag Natalijine riči, u tom da se je dala u folklor u Beč, dobila je podršku prvenstveno od svojih koljnofskih kolegarov s kimi sad skupa putuje tajedno jedanput na probu. Iako nigda-nigda daleko u polnoći zajdu domom, vriđi ovo djelati.*

– *U Beču nas je dočekala prava zajednica, o svemu se znamo pominati. Svenek se dogovaramo za aktualne stvari i zadaće, rođendane slavimo. Ja se dobro čutim tote i kanim ovo djelati dokle morem, posebno zato kad kod nas u Koljnofu nimam mogućnosti da budem član folklornoga društva, a to mi je svenek bila želja – tu izjavu potvrđuje i Petar Modjoroši ki je poslije svojega solo plesa u ulogi zaručnjaka u Koljnofskom piru, veljek otplesao u Austriju.*

U civilu je student ekonomije na četvrtj godini u šopronskom Lovačkom i šumarskom fakultetu i kako je povida, sad se trudi dobiti tromisečnu stipendiju za bečki studij. – *Prvič sam bio jednoč utork na probi, a još on tajedan u subotu su me hitili u diboku vodu. Sugerirali su mi da znam tanac i zaistinu sam znao i na pozornici, no ali to nije bio nikakov ozbiljni nastup* – je rekao šalno moj sugovornik i nastavio sa svojimi utiski: *I ja se jako dobro čutim u Beču, jako je dobra ekipa vani. Pobrao sam nove prijatelje i doživljuje, a ča je najvažnije, med njimi sam se naučio ponovo govoriti hrvatski jezik. A nije mi naporno ni osvajati nešto iz nimsčkoga jezika. A moraš znati da je kod mene tancanje na prvom mjestu, prez folkloru nije mi za žitak!* – izviknuo je črni mladić. Dosad ste mogli upoznati najnovije tance Kolo-Slavuja, a je još jedan talentirani svirač ki se kani isprobati i u većem glazbenom sastavu. **Grga Modjoroši**, mladji brat zgora intervjuiranoga Petra, naravno na tanač brata se je odjednom našao med tamburaši Kolo-Slavuja. Malo je šokantno zvučio kad je rekao da momentalno svira u četiri grupa. U šopronskom puhačkom orkestru je trom-

bitaš, a prsti mu virtuožno putuju na žica tambure, još i u dva tamburaški sastavi u Koljnofu. Četvrti bi bio Kolo-Slavuj, kade su mu stručnjaki hrabreno odredili peljajuću poziciju prvoga primaša. – *Prlje devet ljet sam se naučio svirati na tamburi kod Geze Völgvija, i mislim da ne bi mogao jur ostaviti ov instrument i sviranje. Svejedno kade igram, imam veću šansu da se usavršavam, tako upoznam već muzičkih stilov, i kako mi je brat rekao, mnogo toga znam naučiti još i iz hrvatskoga jezika. Meni je izuzetno važno da ono ča djelam, djelam dobro, skoro perfektno, i zato sam i pripravan sve učiniti. Dnevno sam mogao dvi-tri ure doma vježbati* – je opisao svoju ljubav gimnazijalac s takovom iskrenošću da mu to mora čovik i vjerovati. Hrvatsko-ugarskoj sekciji se je u međjuvrjmenu pridružio i Borištofak Kristijan Karall, s kim skupa se ganu koljnofski slavuji svaki tajedan u austrijski glavni grad, i ki slavuji će vjerojatno sa svojimi tovaruši i tovaruščami zakuriti gradišćanskoj publici na protulični večeri, prilikom gostovanja ansambla u Bizonji, Petrovom Selu i Hrvatskom Židanu.

Foto i tekst: -Tih-

Hrvatsko-ugarska sekcija Kolo-Slavuja s borištofskom „dopunom“. Stoju: Petar Modjoroši i Inga Klemenšić, sidu: Natalija Grubić, Kristijan Karall i Grga Modjoroši

Uskrsnuće

Nova premijera Hrvatskoga kazališta

Prva ovogodišnja premijera Hrvatskoga kazališta, drama svećenika, pjesnika i dramskog pisca Rajmunda Kuparea *Uskrsnuće* već se umalo mjesec dana igra po našim crkvama, zapravo u naseljima gdje živi hrvatski živalj u Baranjskoj županiji i u Podravini. Odigralo se već desetak predstava u preduskrsnom razdoblju (Pečuh, Salanta-Nijemet, Mišljen, Pogan, Udvar, Starin ...), a planira se igranje Uskrsnuća i u poslijeuskrsnom razdoblju u naseljima gdje naš hrvatski živalj pokaže interes za to. (Harkanj, Kukinj ...)

Premijera kazališne predstave ili crkvenog uprizorenja pod naslovom Uskrsnuće zbilja se 5. ožujka ispred oltara crkve svete Elizabete u Pečuhu, gdje su se i odvijale probe, zahvaljujući susretljivosti i pomoći svećenika Franje Pavlekovića koji pokazuje spremnost pomoći i uvijek kada to zatreba izaći u susret željama vjernika Hrvata u Pečuhu, a ovom prilikom radilo se o potrebama Hrvatskoga kazališta. Vrativši se u povijest kazališta koje

djeluje već dvanaest godina, napomenimo kako je ono 1996. godine imalo slično crkveno uprizorenje i kako je to bila pasijska igra *Muke gospodina našega Isusa Krista*. I tada kao i danas predstavu je redateljski potpisao *Stipan Filaković*. Kako doznajemo, ukazala se potreba za predstavom ovakvog tipa u programu kazališta koje je među svojim ciljevima zacrtalo sebe i kao putujuće kazalište. Posjetiti naše ljude po njihovim naseljima i donijeti im živu hrvatsku riječ s kazališnih dasaka. Kad je bolja prilika za to nego korizmeno razdoblje i jedan od najvećih kršćanskih blagdana Uskrs, slavljenje pobjede života nad smrću i uskrsnuća sina Božjega Isusa Krista.

Uzimajući dramu Rajmonda Kuparea Uskrsnuće, redatelj je uz pomoć amaterskih glumaca okupljenih oko Hrvatskoga kazališta s kojima se ostvaruje veći dio kazališnih predstava toga kazališta, te uz pomoć dvojice profesionalaca *Rafaela Arčona* i *Slavena Filakovića* i Mješovitoga pjevačkog zbora

Toma i Lazar, Slaven Vidaković i Ivo Grišnik

Ladislava Matušeka ostvario crkveno prikazanje koje je, vjerujem, ostavilo dubok dojam na naše Hrvate vjernike u njihovim crkvama.

Uz izbor glazbe i pjesama koji je napravila *Milica Klaić-Tarađija*, a pjevao Mješoviti pjevački zbor Ladislava Matušeka, koreografiju *Antuna Vidakovića*, te glumu *Slavena Vidakovića* kao nevjernog Tome, *Ive Grišnika*, *Rafaela Arčona*, *Zoltana Gataija*, *Petre*

Grišnik, *Milice Murinji*, *Klaudije Kulman*, *Andrása Mészárosa* i *Đule Berija* u pedesetak minuta trajanja ovoga crkvenog prikazanja još jednom na dnevni red stavljeno je pitanje vjere u Isusovo uskrsnuće. Nakon njegove smrti svi vjeruju kako je on uskrsnuo, jedino se Toma dvoumi, i u tome svom dvoumljenju dolazi u sukob s Isusovim sljedbenicima, s onima koji su ga vidjeli, kojima se ukazao i s onima koji vjeruju u njegovo uskrsnuće bez toga da su se sami imali prilike uvjeriti u to. Stoga se njemu (Tomi) Isus i ukazuje na kraju ovoga crkvenog uprizorenja i opominje ga, njega, a i nas riječima „Blago onima koji će vjerovati, a da nisu vidjeli“.

Nesigurnost u vjeri karakterizirala je ne samo svetoga Tomu već i ostale Isusove učenike, pa i one koji su imali prilike vidjeti one koje je Isus uskrsnuo, Lazara, Jairevu kćer ... Na pragu trećega tisućljeća vjerovati je potreba koja se nadaje više nego ikada prije, jer u svijetu poljuljanih vrijednosti svaki od nas traži sigurno utočište i pomoć, pomoć koju nam može pružiti upravo Isus svojim primjerom vjere žrtve i uskrsnuća.

Dio Mješovitoga pjevačkog zbora Ladislava Matušeka

Branka Pavić-Blažetin

Korizmena trodnevnica

„Častimo te, Križu sveti, na kom umre Isus naš ...”

Kalvarija u Pečuhu

U organizaciji Matice hrvatske Pečuh i Rimokatoličke župe Kertvaroš-Pečuh, na čijem je čelu naš svećenik Hrvat podrijetlom iz podravskoga Novoga Sela *Franjo Pavleković*, pečuški vjernici Hrvati u sklopu korizmenog razdoblja imali su trodnevno druženje oko svetoga Križa. Jedan od programa ovogodišnjeg rada novoizabranog vodstva Matice hrvatske Pečuh, na čelu s predsjednicom *Milicom Klaić-Taradija*, tajnicom *Marijom Bošnjak* i blagajnikom *Tomom Furijem*, bilo je organiziranje i okupljanje Hrvata vjernika u Pečuhu oko vjerskih sadržaja, i to u korizmenom razdoblju. Iako je vrijeme korizme već iza nas, vrijedno se spomenuti ovih događanja.

Korizmene pobožnosti u kertvaroškoj rimokatoličkoj crkvi na hrvatskom jeziku odvijale su se od 11. do 13. ožujka. Za vjernike je 11. ožujka organiziran obilazak Križnog puta, te iako je po riječima organizatora moglo biti i više vjernika, obilazak Križnog puta bila je prilika za molitvu na hrvatskom jeziku i za razgovor o svakodnevnom čovječjim križevima. Drugog dana korizmenih pobožnosti u kertvaroškoj rimokatoličkoj

crkvi održan je, mogli bismo ga nazvati već tradicionalnim, koncert korizmenih pjesama uza sudjelovanje crkvenih zborova iz naselja u Baranjskoj županiji u kojima žive Hrvati koji još uvijek svete mise pjevaju na materinskom jeziku. U crkvi se okupio velik broj vjernika koji su organizirano došli u Pečuh iz Olsa, Udvara, Pogana, Harkanja i Šikloša, a nastupili su i domaćini, Ženski

pjevački zbor Augusta Šenoe. Iz navedenih naselja, izuzev Olsa, nastupili su na koncertu korizmenih pjesama njihovi crkveni zborovi, a potom je velečasni *Ladislav Báthory*, koji je na čelu župe svetoga Augustina u Pečuhu, govorio o ljepoti korizmenih pjesama. Velečasni *Báthory*, nekadašnji smartinski župnik, već godinama svake treće nedjelje u mjesecu, u crkvi svetoga Augustina, uza sudjelovanje Ženskoga pjevačkog zbora Augusta Šenoe, drži mise na hrvatskom jeziku (propovijed na mađarskom).

Tako je i ove godine u crkvi svetoga Augustina na uskršni ponedjeljak održana i u Pečuhu sveta misa na hrvatskom jeziku. Treći dan korizmene trodnevnice u kertvaroškoj crkvi obilježila je sveta misa na hrvatskom jeziku koju je predvodio olaski svećenik *Ilija Čuzdi* uza sudjelovanje hrvatskih svećenika iz cijele Baranjske županije.

Svetu misu pjevao je Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe, a

nakon svete mise profesor *Đuro Franković* govorio je okupljenima o narodnim običajima u korizmi.

Ocjenjujući programe korizmene trodnevnice i odaziv na njih, *Milica Klaić-Taradija*, predsjednica Matice hrvatske Pečuh, zaključila je kako se oko njih u tri dana okupilo više od dvjesto vjernika, što je još jednom pokazalo potrebu održavanja ovakvih vjerskih sadržaja i okupljanja vjernika Hrvata u Pečuhu i njegovoj okolini na zajedničkim misnim slavljinama i pobožnostima, čime se jača i snaži osjećaj zajedništva jeziku i zajednici Hrvata u Mađarskoj kroz vjerske pobožnosti na materinskom jeziku kao jednih od važnih čimbenika sačuvanja identiteta i hrvatske opstojnosti na ovim prostorima.

Jer jezik i vjera održali su nas kroz duga stoljeća, a "čuvari" jezika i vjere bili su u povijesti Hrvata upravo među prvima hrvatski svećenici.

Branka Pavić-Blažetin

Križni put na pečuškoj Kalvariji predvodi velečasni *Franjo Pavleković*, Uskrs 2004

Izrada pisanica

Prošli su uskrсни praznici, ali su u mnogim kućama pisanice ostale ukras stola dajući proljetno, veselo ozračje prostoru.

bojanja, a uskršne šarene boje razvesele svakog vrtićaša. Vole i to da ne treba paziti na red, jer kad se radi u radionici, onda je najvažnije djelo, pa smije biti i

se osuši i tada se mogu nanositi uzorci s bijelom, crnom, zlatnom ili srebrnom bojom. Najčešći su motivi, kao na svim pisanicama, cvijeće,

nica kako bi to predali i mladim naraštajima. S time su se složile i kolegice, pa su priredile razne radionice vezane za Uskrs. U izradi pisanica pomogle su tete: Marija Ivančić, Marija Tišler i Marija Čeke koje su nekada od svoje bake naučile izradu pisanica.

„Sirova jajca se očiste octom kaj se bole prime farba, zatem stopi se vojs pak se piše kičicom svakojačka mint. Vinska farba se skuha prejde da se prehledi, zatem se vu tu farbu dene jajce pak treja stajiti na šporelt kaj se stiha kuha. Vu toplem farbe vojsk dojde dole, pak na tem meste bode lepo belo, z cankom se lepo briše pak se zmaže z maščom.”

Jednostavno izgleda kada netko ispriča kako se prave pisanice, a nije tako lako baratati kistom vele djeca, no svako novo napisano jaje već je bilo ljepše.

U Mlinarce su stigla djeca čak i iz Petribe, naime, vodstvo mlinaračke škole nedavno je posjetilo roditelje kako bi malo predstavili školu i pozvali ih na druženje upravo pred Uskrs na bojanje jaja.

István Bányai rado je poveo djecu u Mlinarce kako bi se upoznao s načinom rada osnovne škole. On smatra vrlo važnim učenje hrvatskoga jezika (unatoč tomu što nije pripadnik hrvatske manjine) na tom području gdje veći postotak ljudi nosi u sebi korijene hrvatskoga jezika, a vrlo je blizu i Hrvatska, kamo ljudi najviše odlaze iz tih pograničnih krajeva. Poznavanjem jezika države kamo ide, čovjek daje poštovanje prema njezinim ljudima, jeziku i kulturi. Gospodinu Bányaiju nedostaje u Petribi podučavanje hrvatskoga jezika i drugih manjinskih aktivnosti, upravo zbog toga razmišlja o tome da svoje dijete upiše u mlinaračku školu, gdje će mu osim engleskog ili njemačkog jezika biti omogućeno i učenje jezika susjedne države. Njemu neće

Teta Marija Toronji objašnjava djeci način izrade pisanica

Djeca će također nadalje se igrati njima u travi, koturati, bacati dok se ne razbiju, no neki će sačuvati čak i dogodine.

Izrada pisanica toliki je doživljaj kao što i igra njome, a osim toga šaranjem, bojanjem i pisanjem uče se tradicije, razvija se kreativnost djece, nauče značenje uzoraka, slaganje boja te razvija i motoričke sposobnosti. To znaju i pedagozi pa su gotovo u svakoj odgojno-obrazovnoj ustanovi u Pomurju pred Uskrs priredili bojanje jaja i izradu uskršnih ukrasa.

Keresturski dječji vrtić već godinama priređuje bojanje jaja.

– To je golem doživljaj za djecu, uživaju u samom obliku jajeta, onaj strah da se ne razbije daje još veću čar prilikom

nereda – reče odgajateljica Margita Körmendi.

Djeca su doista uživala u bojanju, no naravno njima je još bilo teško upisati prave uzorke, ali djeca veće skupine sasvim su dobro uspjela. Prijašnjih su godina bile prikazane pisanice s izradom voska, a ove je godine predstavljena sasvim posebna tehnika.

Teta Marija Toronji, koja odlično govori hrvatski, prikazala je vrtićašima kako se boje jaja lakiranom bojom. Teta Marija obožava djecu i bojati jaja, kaže da je naučila sama. Jednom je uzela u svoje ruke boju i počela je bojati sama, izmišljala razne uzorke koje, kaže, dolaze joj iz srca.

Prvo treba obojiti jaje na crvenu boju, ili na bilo koju boju, zatim treba pričekati da

znakovi proljeća. Jaje bojana na taj način vrlo je sjajno i dugotrajno, teže se i razbije. Gđa Toronji svake godine boji dvjestotinjak komada, jer svim svojim prijateljima to daruje, djeca rado idu k njoj polijevati, jer i njih također podari pisanicama. Pomoć ili uslugu što dobije od ljudi uzvratu pisanicom, jer svatko ih rado primi. Bojanje započinje već u siječnju kako bi uspjela do Uskrsa dovršiti dvjesto komada.

Osim jajeta djeca su izradila i papirnate košarice, djeca male skupine jaja od plastelina, rezala su figurice.

Velik broj djece se okupio i u **mlinaračkome** kulturnom domu u. Učiteljica Karolina Čeke, koja voli stare hrvatske tradicije, sjetila se da bi dobro bilo organizirati stari hrvatski običaj – izradu izvornih pisa-

razvija kreativnost

biti prepreka ni to da svaki dan autom odvede svoju djecu u školu. Bojanje jaja mu se jako svidalo, on koji je rođen u Budimpešti i polovicu svoga života je proveo u glavnome gradu, vrlo je sretan što može živjeti u lijepomu seoskom okolišu u Petribi, njemu su seoske tradicije i običaji vrlo lijepi i vrijedni, smatra da to svakako treba predati mladima. Kako roditelji nemaju toliko vremena kao nekada da to učine, vrlo su dobri takvi poticaji kao što je to bilo u Mlinarcima.

Nakon izrade raznih ukrasa, pisanica priređena je mala izložba u domu kulture, a djeca su se vrlo radovala svojim uspjesima.

U **Sumartonu** bojanje jaja pred Uskrs već ima svoju tradiciju. Djeca pred blagdanom već znaju da ne trebaju kod kuće izraditi pisanice jer će za njih to pripremiti teta Tünde Kuzma, voditeljica seoskog doma. Gđa Kuzma već odavna sama izrađuje prave pomorske pisanice. Ona je to naučila od svoje bake i, kako veli, žali što

nije sve uzorke nacrtala što je ona znala. Sada piše samo one kojih se sjeća i pita starije žene. Ona vrlo pazi da motivi budu

izvorni, kakvi su se nekada pisali, pa je sve točno nacrtala kako bi djeca imala uzorak.

Seoski se dom napunio dje-

com, na svakom su stolu bile limene posude u kojima se grijao vosak, a voditeljica se pobrinula da svatko ima i svoj

Gospoda Toronji izrađuje pisanice lakiranom bojom

Djeca keresturskoga dječjeg vrtića uživaju u bojanju jaja

kist i jaje. Tu se radilo pomalo na drugačiji način nego u Mlinarcima. Na kuhano ili na sirovo jaje su se crtali uzorci, zatim se to stavilo u crvenu boju, koja je bila pripremljena od crvene boje za tkanine. Jaje je stajalo pola sata u boji i zatim se skinuo vosak tako da se zagrijao na vatri i brisao se krpom.

Tamo gdje je bilo zacrtano, ostalo je bijelo, i tako su iskrslili razni uzorci: grablje, đurđici, trava, tulipani, brisač, različak i drugo. Jaja koja su bila sirova ispuhala su se.

Djeca su veselo iskušavala sve uzorke, a među onima koja su godinama sudjelovala bojanju, to je išlo vrlo dobro.

Gđa Kuzma vrlo se radovala što su se mnogi okupili, pa već razmišlja o sljedećoj priredbi koja bi se mogla održati prilikom Jurajeva.

Beta

Šaranje jaja u HOŠIG-u

Škola kao odgojno-obrazovna ustanova, na satima uglavnom uspijeva ostvariti obrazovne ciljeve. I zbog te činjenice na đačkom domu leži važan zadatak, zato je svakodnevna zadaća djelatnika odgoj djece. Naša djeca, stanovnici đačkog doma tijekom tjedna udaljeni su od svojih roditelja, pa je naša zadaća biti ujedno i njihova obitelj.

U životu svake obitelji važni

su trenuci blagdana i njihovo iščekivanje. Na najveći blagdan kršćanske vjere, na Uskrs, pripremali su se i stanovnici hrvatskoga đačkog doma u Budimpešti. *Stjepan Kuzma*, predsjednik Hrvatske samouprave XV. okruga sa svojom suprugom *Žužom* je izišao ususret školi kada se prihvatio – sada već možemo reći – tradicionalnog šaranja jaja u našoj ustanovi. Program je

počeo 17. ožujka u blagovaonici đačkog doma s uvodnim predavanjem *Stjepana Kuzme*. On je u nekoliko rečenica upoznao nazočne učenike i odgajateljice s osnovnim motivima pisanica zalskih Hrvata i Mađara. Na velikim transparentima je predočio učenicima nekoliko osnovnih motiva i uzoraka. Uza stručne savjete gospođe *Žuže* svi su nestrpljivo otpočeli šarati. Naši su se učenici pokazali jako kreativnima, jer su se nakon prvih pokušaja ohrabрили i sami su izmišljali motive kojima su krasili svoje pisanice. Uz veselu glazbu i veliku koncentraciju svi smo s

manje-više uspjeha osvojili osnove šaranja jaja.

Ulaz đačkog doma resi rad učenice *Aleksandre Kiš*, koja je s pomoću svoje odgajateljice pripremila pano o uskršnjim običajima i vjerovanjima, a učenica *Eva Horvat* je svojim fotoaparatom ovjekovječila naše prve pokrete šaranja.

Djelatnici đačkog doma vjeruju da su jako potrebni takvi programi jer njima razvijamo kreativnost naše djece, te učvršćujemo u njima spoznaju da pripadaju jednoj velikoj obitelji – đačkom domu.

Bernadeta Kovač

Željezni čovjek iz Baje

Milan Donka

Milan Donka (18) iz Baje jedan je od zapaženih članova **Bajskog tetsushin dojo** kluba, koji je na državnom prvenstvu kyokushin karatea održanom 5. ožujka u Szentesu osvojio medalju. Osvojivši u raznim kategorijama za odrasle i na đačkoj olimpijadi sveukupno 10 zlatnih, 9 srebrnih i 3 brončane medalje, od čega 4 zlatna i 6 srebrnih odličja u odraslim kategorijama, „željezni ljudi“ (tetsushin) iz Baje, koje trenira majstor **Róbert Kern**, bili su ujedno i najuspješniji klub na ovome državnom natjecanju.

Po majci Hrvat, podrijetlom iz Santova, Milan Donka rođen je 9. kolovoza 1986. godine u Baji, a živi u gradskome naselju na Bari. Pohađao je vrtić u Kinizsijevoj ulici, a zatim do 6. razreda Osnovnu školu „Ferenca Rákóczi II.“ na Dolnjaku. Od rođenja dobro je naučio svoj materinski jezik u obitelji, od svoje majke i bake u Santovu, a hrvatski je do 6. razreda učio i u školi kod učiteljice Marije Mandić-Galić. Nakon toga školovanje je nastavio u Gimnaziji Bele III. Danas je učenik 12/b razreda, a maturirirat će ove godine.

Kyokushin karate počeo je vježbati prije dvije godine, a za ovo kratko vrijeme ostvario je već zapažene rezultate.

Milan Donka, željezni čovjek iz Baje

– Zapravo oduvijek, od djetinjstva su me zanimala borilačke vještine. Sudbina me je u srednjoj školi povezala s dva čovjeka, s kojima sam se sprijateljio i preko njih zavolio kyokushin karate. Tako sam 15. siječnja 2003. godine počeo trenirati u svome današnjem klubu. Nakon godinu dana, u proljeće 2004., u travnju, na državnom prvenstvu za juniore u Szentesu u lakoj kategoriji osvojio sam treće mjesto. Ušao sam među četiri najbolja natjecatelja gdje sam izgubio u borbi za drugo mjesto, podijelivši treće mjesto. Na idućemu državnom natjecanju omladinaca, u listopadu iste godine u Győru uspio sam osvojiti prvo mjesto.

Pošto kyokushin karate nije samo natjecanje, ono je samo dio njega, Milan napominje kako je međuvremeno marljivo trenirao za viši stupanj borilačkog umijeća, čemu se pridaje istaknuto značenje, polagavši ispite za narančasti i plavi pojas, koji trenutačno ima boreći se u kategoriji C.

– Kako doznajem od njega, riječ je uistinu o jednoj životnoj formi, koja je usmjerena jednako na duhovno i tjelesno usavršavanje, što potvrđuju i redoviti svakodnevni treninzi, sedam dana u tjednu.

Posljednji njegov uspjeh, 2. mjesto na državnom prvenstvu u Szentesu, možda je i najveći, jer je postignut na natjecanju za odrasle u C kategoriji do 70 kilograma.

Na kraju sam Milana upitao za njegove planove nakon mature.

– Trenutno se pripremam za polaganje ispita za žuti pojas, što je prelazak u kategoriju B. Nakon mature volio bih započeti studij, ali zato nastaviti i karate koliko budem imao vremena. I tako dalje nastaviti s vježbanjem, uspinjati se stupanj po stupanj na putu kyokushin karatea.

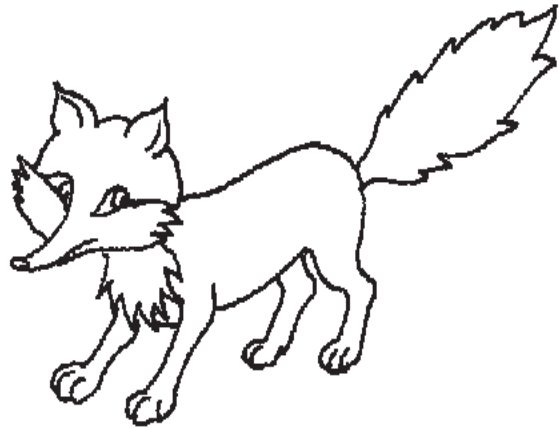
Vjerujemo da ćemo i ubuduće čuti o novim uspjesima našega mladog karatista, a u tome mu želimo mnogo snage i ustrajnosti.

Tekst i slika: *S. Balatinac*

Dječja stranica

Lisica i drvosječa

Bježeći od lovaca, opazi lisica nekog drvosječu i zamoli ga da je sakrije. On je svjetuje da uniđe u njegovu kolibu i da se sakrije. Za kratko vrijeme dođu lovci i stanu pitati drvosječu je li vidio lisicu tuda proći. On je govorom tajio da ju je vidio, a rukom je pokazivao gdje se sakrila. Oni se nisu obazirali na ono što je pokazivao, nego su povjerovali onome što je rekao. Lisica opazi da su oni otišli, izade i stane se udaljivati bez riječi. Kad je drvosječa počne prekoravati da ga ni jednom riječi nije počastila, premda ju je spasio, ona će mu: „Ja bih ti uistinu zahvalila, da su ti djela ruku i karakter jednaki riječima.”

Ezop

Oboji lisicu!

Znaš li

Znaš li koja je
Najbrža i najveća
Raketa?
Montirana je ona
U mašti dječjeg
Svijeta.

Znaš li što je
Najdraže u
Životu?
Imati majku i oca
I njihovu
Dobrotu.

Znaš li da
Samo onaj prijatelj
Vrijedi
Koji te
U zlu i dobrom
Slijedi.

Znaš li da
Najviše volim
Djecu?
Osobito onu malu
Koja se praćakaju
U krevecu.

Znaš li zašto
Pjesnici stihove
Pišu?
Da cvjetove
Djetinjstva
Mirišu.

Nestalo je

Nestalo je zime krute
Pa i njenog snježnog vela.
Skije, sanke i klizaljke
Zamjenjuje kita bijela
Visibabe – nova sreća,
Razasuta šumicama
Dolazećeg nam proljeća.

Marko Dekić

Zagonetka

Šara vara

Šara vara, po potoku šara,
U ćupiću na panjiću spava.

(Puž)

Oboji puža!

**PROGRAM HRVATSKOGA KAZALIŠTA
U PEČUHU ZA TRAVANJ 2005. G.**

1. travnja 2005. – s početkom u 19 sati –
Rajmond Kupareo: Uskrsnuće (drama)
Mjesto: Duboševica
4. travnja 2005. – s početkom u 16.30 sati –
Rajmond Kupareo: Uskrsnuće (drama)
Mjesto: Katolička crkva – trg Agoston – Pečuh
7. travnja 2005. – s početkom u 19.30 sati –
Rajmond Kupareo: Uskrsnuće (drama)
Mjesto: Kat. crkva u Kašadu
8. travnja 2005 – s početkom u 18 sati –
Rajmond Kupareo: Uskrsnuće (drama)
Mjesto: Kat. crkva u Vršendi
9. travnja 2005. – s početkom u 19.30 sati –
S. S. Kranjčević: Lucidum intervallum
Mjesto: Sambotel
11. travnja 2005. – s početkom u 19 sati –
Rajmond Kupareo: Uskrsnuće (drama)
Mjesto: Kat. crkva u Katolju
13. travnja 2005. – s početkom u 17 sati –
Mladen Širola: Čarobna frulica
Mjesto: Baja
14. travnja 2005. – s početkom u 18 sati –
Otvaranje izložbe likovnog umjetnika: Ede Posa
Mjesto: Galerija Csopor(t)-Horda
15. travnja 2005. – s početkom u 19 sati –
Pero Budak: Klupko
Mjesto: Serdahel

**Promjena za predstavu
*Lucidum intervallum***

Suprot prethodno najavljenoj visti, predstava „Lucidum intervallum“ u izvedbi pečuskoga Hrvatskoga kazališća i Ansambla „Luč“ iz Budimpešte 9. aprila, subotu, se održava u Sambotelu, umjesto dvorane u Kisfaludyjevoj ulici, u Županijskom kulturnom i omladinskom centru (MMIK). Početak spektakla je u 19.30 uri.

-Tiho-

Pozivnica

Igrokazačko društvo Petrovoga Sela poziva Vas na predstavu šalnoga igrokaza u tri čini od Károlya Kisfaludyja
RAZOČARANJA,
10. aprila, nedilju u 15 uri
u undanski kulturni dom.
Veselite se s nami!

Turneja Kolo-Slavuja u Gradišću

Ovoga vikenda folklorni ansambl Gradišćanskih Hrvatov iz Beča u tri naši seli poziva svoju publiku na predstavu. Veliku protuličnu turneju centralnoga društva je organizirala dopredsjednica Kolo-Slavuja, Koljnofka *Ingrid Klemenšić* s neprikrivenim ciljem da od sjevera do juga Gradišća, po mnogi ljeta sad prvi put, svi bi zainteresirani jednako imali priliku pogledati i uživati u šarenosti, bogatstvu ter kvalitetu ove grupe ka veliku ulogu odigrava u očuvanju narodne umjetnosti prik hatara. Kolo-Slavuj, koji će naredno ljeto proslaviti 35. obljetnicu svojega postojanja, na prvoj stanici svojega gostovanja u Ugarskoj će prikazati debeli dio kulturnoga dobra Gradišćanskih Hrvatov ter, naravno, izvorne hrvatske tance i pjesme iz matične domovine. Petak, 8. aprila, u Bizonji u 20 uri se začme program, dokle drugi dan će dopeljati Kolo-Slavujce čisto do gradišćanskoga juga. Predstava će se začeti u petroviskom kulturnom domu, takaj u 20 uri. U završetku ove trodnevne turneje će pravoda folklorai zastati i na sredini regije, a to bi bio Hrvatski Židan, kade će se otpodne u tri ura začarati svoju publiku najbolji svirači i plesači Gradišćanskih Hrvatov.

-Tiho- – Plakat: *Kristijan Karall*

HRVATSKA KRONIKA

6. travnja 2005. u 13.05 na I. programu
(Repriza: 8. travnja 2005. u 14.00 na II. programu)

Zbirka petroviskih jački – Govori glasno!
Intervju s dr. S. Nickom, veleposlanikom RH u Budimpešti
Događaj tjedna u Hrvatskoj
Glazba

Urednik: Mišo Balaz.

LIST UREĐUJE: UREĐIVAČKI ODBOR NOVINARE: Stipan Balatinac, tel.: 79/454-614, e-mail: baltinac@croatica.hu., Bernadeta Blažetin, tel.: 93/383-034, e-mail: beta@croatica.hu., Branka Pavić-Blažetin, tel.: 72/435-416, e-mail: branka@croatica.hu., Timea Horvat, tel.: 94/315-479, e-mail: tiho@croatica.hu., LEKTOR: Živko Mandić, tel.: 1/256-0765, e-mail: zsviko@croatica.hu. ADRESA: 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Tel./Fax: 1/269-2811, tel.: 1/269-1974, e-mail: croatica@croatica.hu. ZA POŠTANSKE POŠILJKE: 1396 Budapest, Pf.: 495. OŠNIVAČ: Savez Hrvata u Mađarskoj. IZDAVAČ: Croatica Kht. RAVNATELJ: Čaba Horvath. List širi posredstvom Mađarske pošte, na osnovi pretplate na žiroračun: CITIBANK Rt. 10800014-30000006-10612032, redakcija Hrvatskoga glasnika i alternativni širitelji. Pretplata na godinu dana iznosi: 4160,-Ft. List pomaže Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj. Rukopise, fotografije i crteže ne čuvamo i ne vraćamo. TISKARSKA PRIPREMA, TISAK: CROATICA Kht., 1065 Budapest, Nagymező u. 49.

HU ISSN 1215-1270